



Brandbrief – Schone Lucht Akkoord

Over een SLA glas dat halfvol is... en in 2030 vol moet zijn.

SLA Participatiedag, Bilthoven, 5 november 2025

Aan: **Ondertekenaars van Schone Lucht Akkoord**

Auteurs: Teus Hagen, Walter Takens, Frans Kets.

Initiatieven: Horst aan de Maas, Land van Cuijk, Gouda, Leidschendam, en o.a.
Berghaven, Lent, ...

Een frisse adem, een gezamenlijke belofte

In 2020 zetten 46 gemeenten hun handtekening onder het **Schone Lucht Akkoord (SLA)**. Vijf jaar later, in 2025, zijn dat er 145 van de 342 – een bemoedigende groei. Elke ondertekening was een belofte: werken aan schonere lucht, aan gezondere inwoners, aan een toekomst waarin we allemaal letterlijk beter kunnen ademen.

De ambitie is helder: in 2030 **minimaal 50% gezondheidswinst** ten opzichte van 2016, en toewerken naar de **WHO-advieswaarden van 2021**. Een nobel streven – maar hoe zorgen we dat die belofte ook echt wordt waargemaakt?

Het **RIVM** berekent keurig (RIVM website **Schone Lucht Akkoord en gezondheidswinst**) elke twee jaar de effecten van het beleid, en concludeert terecht dat de lucht schoner wordt. De gemiddelde levensduurverkorting daalt van acht maanden (2016) naar vier maanden in 2030. Een winst van vier maanden levensduur.

Maar dat glas, hoe mooi halfvol ook, **moet nog worden gevuld**. Het kan beter.

De addertjes onder het akkoord

In het SLA staat zwart op wit dat **inwoners, organisaties en bedrijven** worden betrokken bij het vormgeven van maatregelen.

Samenwerking tussen **overheid en samenleving** is immers de sleutel tot succes: beleid moet aansluiten bij de behoeftes en niet andersom. De samenleving brengt de behoeftes naar voren; de burgerwetenschappers leveren onderbouwing.

Toch blijkt in de uitvoering dat deze samenwerking nog te vaak eenrichtingsverkeer is. De **Uitvoeringsagenda** (2024–2030) beschrijft wel hoe gemeenten, provincies en het Rijk samenwerken, maar in de praktijk staan de **participanten** – de burgerwetenschappers, data-analisten, meetnet-initiatieven, technici – vaak aan de zijlijn.

Waar het misgaat

Op 5 november 2025, tijdens de SLA Participatiedag, komen de “participanten” bijeen – inwoners, bedrijven en organisaties die zich dagelijks inzetten voor luchtkwaliteitsmetingen. Tegelijkertijd vergaderen de ‘ambtenaren...’ op een andere locatie.

Twee werelden, gescheiden door een symbolische muur. Zonder dialoog, zonder gezamenlijke richting.

Initiatieven als Hollandse Luchten, Gouda, Land van Cuijk/Horst, Lent/Maastricht en anderen hebben zich ontwikkeld van vrijwilligersprojecten tot serieuze kennispartners. Een heel enkel initiatief groeit uit met een ‘commerciële’ niet regionale aanpak (Sodaq, Scapeler, Ohnics).

Zij willen hun inzichten delen, hun data openstellen, hun ervaringen benutten – maar botsen te vaak op muren van bureaucratie en gebrek aan een luisterend oor en respons.

We hebben een schat aan burgerkennis, maar te weinig verbinding.

We meten, maar we praten niet echt met elkaar.

We verzamelen data, maar vertalen ze niet in daden.

De vraag die blijft hangen

Metten we om te weten, of meten we om te begrijpen?

Een jaar lang meten levert cijfers, ervaring en nieuwe technieken op, maar zonder dialoog blijven het losse getallen zonder handelingsperspectief.

Zonder samenhang geen beleid, zonder richting geen resultaat.

Om de luchtkwaliteit écht te verbeteren, is meer nodig dan meetapparatuur en spreadsheets. We hebben een duurzame dialoog nodig tussen participanten en beleidsmakers – over wat we willen meten, waarom we dat willen weten, en hoe we die kennis kunnen gebruiken.

Transparantie is daarbij geen luxe, maar een randvoorwaarde.

De kernboodschap

Luchtkwaliteit meten heeft alleen zin als het **een gezamenlijk instrument** wordt – gedragen, begrepen en benut door iedereen.

- Breng een **structurele uitwisseling** op gang, waarin burgerwetenschap, beleid en techniek elkaar versterken.
- Zorg dat de “ambtenaar” en de burgerwetenschapper hun lokale **opties, zorgen en kennis gaan delen**.
- **Veranker de lokale meetinfrastructuur** stevig, zodat kennis en data beschikbaar blijven op **landelijk én lokaal niveau**.

Begin met een gezamenlijke SLA dag? Formaliseer de relaties.

Laat de scheidslijn tussen “participanten” en “ambtenaren” verdwijnen.

Voor allen een uitdaging.

Als we **samen meten, samen leren en samen handelen**,
vullen we het glas niet half, maar helemaal.

Nu en op de langere termijn.

